



## UPRAVLJANJE EKONOMSKOM NAUKOM

### MANAGEMENT OF ECONOMIC SCIENCE

Petar Belokapić<sup>1</sup>, Milija Bogavac<sup>2</sup>, Žarko Ristić<sup>3</sup>,

**Rezime:** Problemi razvoja i uloge nauke u privredi i društvu jesu posledica dugog zastoja kritičke bespoštednosti, posrtanja u razvoju autentične teorijske misli, idejne ogrezlosti u rutinerstvu i pragmatizmu, i mentalne samouverenosti i zaljubljenosti u sebe. To je dovelo do deformacije naučnoistraživačkog rada i degradacije nauke, koja se voluntaristički prilagođavala zahtevima političkih centara. Stoga danas plaćamo danak za improvizatorstvo, za imitatorstvo, za neinventnost.

U ekonomskoj nauci na široko su procvetali lažno-kritički radikalizmi prema društvenoj, ekonomskoj i socijalnoj stvarnosti, ali i sa izuzetno rafiniranim apstrahovanjima sopstvene nedoraslosti da se visokostručno i visokoekspertski uhvate u koštac sa izazovima vremena. Stvaralačkog tu nema ništa (izuzev ukoliko se jalovost ne reinterpretira kao doprinos); a ako ga, tu i tamo, ima, onda je to pregršt racionalnog sa ogromnom količinom jalovine u inače plitkim istraživanjima. Snaga "nauke" jedino se ispoljava ako "istrčali" pojedinac dobro "nasedne". Tada nastupa pravo etiketiranje i gaženje bez milosti i po cenu sahranjivanja. Nauka i njeni predstavnici su, dakle, samo tada moćni.

**Ključne reči:** Ekonomske nauke, makroekonomija, monetarizam, fiskalizam, inflacija, nezaposlenost, transmisioni mehanizam, globalna ekonomija.

**Abstract:** The problems of development and the role of science in economy and society are a consequence of a long absence of critical objectivity, halt in development of authentic theoretical thinking, trudging through routine and pragmatic ideas and mental confidence and self-absorbedness. This led to the distortion of scientific work and research, as well as the degrading of science, which, voluntarily adapted to the needs of the political centers. Thus, today we pay the price for improvisation, impersonation and lack of inventiveness. In economic science, the false critical radicalism towards social and economic reality has blossomed, along with the exquisitely refined abstraction of immaturity to highly professionally deal with the challenges of the time we live in. There is nothing creative in it (except if the barrenness was interpreted as a contribution; even if there was a little bit of creativity here and there, it is the mixture of the rational and a large quantity of barrenness, in the usual shallow research. The force of "science" can only be manifested if the lone individual is well taken in. Then the labeling begins, along with the merciless degradation, even burial. Science and its representatives are, therefore, mighty only in that case.

**Keywords:** Economic sciences, macroeconomics, monetarism, fiscal principle, inflation, unemployment, transmission mechanism, global economy.

---

<sup>1</sup>Doc. dr Petar Belokapić, docent Univerziteta za poslovne studije Banja Luka

<sup>2</sup>Prof. dr Milija Bogavac, red. prof. Fakulteta za poslovno industrijski menadžment

<sup>3</sup>Dr Žarko Ristić, red. profesor i prorektor Univerziteta za poslovne studije Banja Luka, profesor@zarkoristic.com

## I

Makroekonomija jeste najdinamičnija naučna disciplina današnjice (pored finansijskog monetarnog, fiskalnog i berzanskog menadžmenta), koja uključuje biheviorističke elemente ekonomije, kao što su očekivanja, kredibilitet i informacije. Informacije, po pravilu, uplivišu na očekivanja i kredibilitet jednako isto kao što antiinflaciona reputacija vlade determiniše stabilizacioni kredibilitet, koji "hrani" razvojno poverenje i neinflatorna očekivanja. U tom lancu, svi stiču iskustvo i svi uče kroz "grešku i pokušaj" (tzv. kriva učenja - histerizis). No, nepredvidivost makroekonomske politike je ipak moguća i to ponajviše zbog okruženja. Naime i vlada je prinuđena da nagomilani budžetski deficit (zbog nemoćnosti smanjenja javnih izdataka i povećanja poreskog opterećenja), koji neminovno provocira akceleraciju monetarnog rasta da bi se deficit monetizovao. Zbog toga, kamatne stope padaju, a proizvodnja počinje privremeno da raste<sup>4</sup>. To pak pokreće inflatornu spiralu i "gura" radnike da ugovaraju više nadnice da bi se obezbedili od inflatornog poreza. Država se sada okreće emisiji obveznica, koje provociraju rast kamatnih stopa, sa odloženim efektom naplate. Stabilno tržište obveznica "guši" inflaciju bez rasterećenja transaktora od depresirajuće valute posle minimiziranja izloženosti inflatornom porezu. Učenje u inflatornom okruženju sada postaje ključno u rastućem trendu poverenju subjekata iz razloga što njihove obveznice u duhu Ricardo-Baro-ove teoreme postaju bogatstvo, pošto im duguje država. Tu je u potpunosti eliminisan budući porez koji bi naknadno razrezala država da bi vratila dug. Eliminirana je, istovremeno, i strepnja da se vrednost domaće valute u trenutku vraćanja duga naglo smanji zbog inflatornog poreza pomoću koga se "snalazljiva" država "razdužuje". Tako kredibilitet vlade iznova raste, jer je pragmatizam kreatora ekonomske politike "pobedio" očekivanja "pozitivnim" informacijama iz okruženja o neinflatomom rastu<sup>5</sup>.

U tom smislu, savremenu maticu makroekonomije ne treba više tumačiti kao dugotinjavu sukob monetarizma i kejnizijanizma nego kao razvoj jedinstvenog neovalrasijanskog istraživačkog programa i kao usmerenje ka novim pojavama i fenomenima unutar jednog te istog istraživačkog projekta, koji otkriva sličnost i bliskost ideja sa konvergentnom i divergentnim stavovima. Time se u pravilu izbegavaju zamke besplodno uglačanih modela opšte ravnoteže, koji "jedino službe za stvaranje novih i novijih ekonometrijskih modela"<sup>6</sup>. Jer empirijski dokazi nikada do kraja i nikada potpuno nisu potvrdili (niti odbacili) bilo koju postojeću teoriju niti su otkrili neku novu premisu. Zato je i beskonačni spor između monetarista i kejnizijanaca (sa utrkom u procesu naknadnog uvođenja novih naučnih argumenata i empirijskih fakata) postao bespredmetan i nekoristan. Jer, stare teorije nikada ne umiru: one se samo nadograđuju i inoviraju. To je jednostavno zato što je ekonomija "meka nauka" i počiva na tzv. mirdalovskim vrednosnim sudovima. Između apriorističkog testiranja koherentnosti teorija i aposteriornog preživljavanja testova (modela) "bitiše" pluralizam ideja, koji se u makroekonomiji ispoljava samo kao neovalrasijanski istraživački program. Zato teoriju valja predstavljati samo kao istraživačku strategiju, a ne kao zaokruženi (zatvoreni) skup pretpostavki modela, Ekonomska nauka nikada neće ni imati "tvrdo jezgro" i to će trajati sve dok ne "popuste" rigidne pretpostavke o našem "potpunom znanju" i "nečijim" zanosnim sklonostima ka modelskim prognozama.

## II

Da li bi svet bio bolji da njime upravljaju ekonomisti. Za očekivati je da tako misle ekonomisti i da tako i pišu ekonomski časopisi. Gotovo sve u politici, za šta se ljudi, u pravilu, bore, svodi se, ipak, u suštini na ekonomiju. A tiče se, u biti, radnih mesta, zarada, penzija, štednje, investicija, rasta, izvoza, konkurencije, blagostanja. Zbog toga, profesionalni ekonomisti i većito kritikuju one koji upravljaju svetom što od njega prave toliki haos. Jednostavno, ekonomisti žarko žele da promene način razmišljanja ljudi kada bi se njima upravljalo više po njihovom ukusu. Zato i poznatom Samjuelsonu ni je važno ko sastavlja (piše) zakone u zemlji već da li on može da piše ekonomske udžbenike u toj zemlji. Nova izdanja ekonomskih udžbenika uticala su na promenu ekonomskih pogleda na politiku i na ljude koji utiču na ekonomsku profesiju, koja je, tokom poslednje decenije,

<sup>4</sup> Burdekin R., Langdana F., *Confidence, Credibility and Macroeconomic Policy*, Routledge, London, 1995.

<sup>5</sup> Marković Ž., Ilić B., Radovanović D. i Ristić Ž., *Globalna ekonomija i geofinansije*, Beograd, Etnostil, str. 248.

<sup>6</sup> Beckhause R., *Interpreting Macroeconomics*, Routledge, London, 1996.

gotovo u potpunosti eliminisala i najgore vidove ekonomske nekompetentnosti. Naučna ekonomska mudrost odnela je prevagu, a nove ideje zbrisale su mogućnost povratka starog u ekonomskoj praksi. Tako i jeste ako se hvalimo. Ali, ko je kreirao raniju ekonomsku politiku koja je katastrofalno delovala i neminovno, stoga, propala. Samo ili najviše ekonomisti. Gde su one dugo hvaljene teorije planiranje, upravljanja tražnjom, dirigovanja industrijom i državnog vlasništva koje su tako sugestivno formulisane i vešto skrivale šte tu. U ekonomskim udžbenicima, naravno<sup>7</sup>.

Danas se, međutim, daju bolji savet i, koji se, doduše, opasno iskrivljuju u samom procesu prenošenja. Zbog toga su i političke odluke slabo fundirane zokretanjem unazad časovnika liberalnog izbora. Ali, danas se i dobre političke zamisli zasnivaju na lošoj ekonomiji. Argument nalazimo u tome sto se privatizacija češće shvata kao način da se zaradi, a ne kao način da se unapredi konkurencija. Na tim osnovama i vlade često prikazuju deregulisanje kao nešto na šta ih prisiljava globalno tržište, a ne kao način da se poveća efikasnost privređivanja i podigne životni standard. Zbog toga su i politički programi loši programi; a loši su zato što se zasnivaju na lošoj ekonomiji. Ekonomisti su, u tom kontekstu, skloni da druge krive što ne razumeju njihove udžbenike, a ne sebe zašto ekonomija nije donela bolje rezultate.

Ekonomiju je, naravno, veoma teško dobro predavati. Neupućenima ekonomija često deluje iznenađujuće (naročito zbog onoga sto se ne može) i čudno (zbog onoga što se nepotrebno zatupljujuće matematizuje) . Ekonomska profesija je za to odgovorna, jer modele malo ko shvata, a činjenice ekonomist nerazumno objašnjavaju. Osnovna načela mikroekonomije i bazični stavovi o ulozi cena i tržišta nisu spora među današnjim ekonomistima. Ekonomisti samo nepotrebno traće vreme, vodeći polemike o spornim pitanjima, koja na manje - više diskutabilan način, proističu iz zajedničkih temeljnih principa. Stvar je u tome da javnost to dokuči, pogotovu kad joj je namera da razborito sudi o državnoj politici. "Javnost i njeni političari uvučeni su u večite prepirke o stvarnim efektima podizanja kamatnih stopa ili smanjenja poreza na kamatnu dobit i sl. da bi zaključili da se ekonomisti u svemu razilaze i da nista ne shvataju. Dok god ekonomisti najglasnije raspravljaju o stvarima koje najmanje razumeju, a čute o temeljnim ide- jama koje ih objedinjavaju, male su šanse da se nešto promeni " (Economist) .

Najveća greška ekonomista je, ipak, ta što su dozvolili da je ekonomska politika najviše očekivala od vlada, koju su i sami savetovali. Statičnost je gotovo uvek nailazila na svesrdnu podršku ekonomista. Jedva čekaju da se pojave inflacija, nezaposlenost i tržišni propusti, pa da grunu iz svih topova. Ali, ekonomisti obično ne žure mnogo da postave pitanje da li će eventualni lek vladine intervencije u privredi pogoršati ekonomsku situaciju. Ekonomisti "stare škole" na tržišnu ekonomiju gledaju sa strahopoštovanjem. Oni i dalje smatraju da je tržište čudesna stvar, jer ljudi koji rade bez vidljive koordinacije i vođeni pretežno sopstvenim interesom uspevaju da ostvare bravuzorno korisne rezultate. Danas su, međutim, takvi udžbenici retka stvar da svoje čitaoce dovedu do takvog nadahnuća. Moderni udžbenici, ipak, poručuju da tržišta nisu savršena i da to mogu biti samo vlade, savetovani od ekonomista. Pa, koja je onda najbolja stvar za javnost: ekonomisti, vlade ili tržište. Jadno je to pitanje, nema šta.<sup>8</sup>

Nekada je Pol Samjuelson pisao da se ne treba zanositi modelima iz Azije, gde se uspeh privrede plaća gotovo ropskim položajem zaposlenih, već gledati na Austriju i Norvešku kao primere razvoja podobne za ljude koji pripadaju zapadnoj civilizaciji sa visokim poštovanjem individualizma. I kada su tada priupitali ondašnjeg austrijskog kancelara Krajskog kako uspeva da tako stabilno vodi ekonomiju, Krajski je mudro odgovorio da je to zato što su svi ekonomisti sa svetskom reputacijom otišli u veće i razvijene zemlje da ih usrećuju svojim idejama. Danas je američka stabilnost i uspon, koji traju, u pravilu, su posledica pragmatične politike, koju vode profesionalci, koji se ne zanose monetarizmom ili kejnzijanzimom. Rabin i Grinspen jesu antiheroji ekonomske teorije. U SAD zato niko više i ne poriče da američku privredu ne vode više velike revolucionarne ideje nego progmatizam. I, doista, sve to je manje revolucionarnih ideja, to je ekonomija zdravija. Doduše, ovaj zaključak je moguć samo za već stabilne ekonomije iza kojih stoji i podjednako stabilna ekonomska politika. Zato Dornbuš, kao pripadnik "Nove paradigme", "peva" odu performansama ekonomije, koja, ipak, počiva na pragmatiki i koja mnogo ne respektuje velike ekonomske teorije. Projekti nove

<sup>7</sup> Ristić Ž. i Komazec S. (2011), *Globalni finansijski menadžment*, Etnostil, Beograd, 832.

<sup>8</sup> Ristić Ž. (2012), *Fiskalni menadžment i ekonomija javnog sektora*, Beograd, Etnostil, str. 327.

radikalne transformaci je zasnovani na površnim „ekonomskim teorijama“ imaju relativno mali intelektualni značaj i gotovo nikakvu empirijsku potvrdu. tzv. veliki ekonomisti izgubili su skromnost u predlozima i opreznost pred „strelovitom“ generalizacijama (Pol Krugman) : Džefri Saks je svojim "metodama" kumovao socijalnoj katastrofi u Rusiji , međunarodne finansijske institucije su, takođe, svojim "Specijalnim metodama", dosta je urađeno na planu pretvaranja privreda azijskih tigrova u latinoamerički haos, a lider današnje "konzervativne revolucije" Njut Grinič, koji previše veruje u slobodno tržište, za gladnu decu kaže da "ona treba da se nauče odgovornosti i disciplini, i da shvate da im niko ništa ne duguje; oni treba da dobiju samo ono što mogu da dobiju na tržištu i ništa više" (Noam Čomski). Na svetskoj ekonomskoj sceni, dakle, vlada kolekcija cinika koji kreiraju i nameću ekonomske teorije na "plaćenim" projektima tranzicije, privatizacije i liberalizacije u formi globalizacije " neznanja" i mondijalizacije "izdate profesije".

U tom kontekstu, globalni jastrebovi tragaju za uspostavljanjem sveobuhvatne kontrole nad građanima, prirodnim bogatstvima i kapitalom u formi demokratske regulacije planetarnih tokova i transnacionalnih poslova (interesa). Takav mondijalistički trend prati opasan jaz između isforsiranog "kraja nacionalne države" i grandomanskih težnji ka "proliferaciji slabih država" uz odsustvo efektivnih globalnih demokratskih institucija. Da li je to "globalizacija sa ljudskim likom" i šta ostaje od teorije "održivog razvoja", koja propagira ekološki podnošljivu socijalnu pravednu i efikasnu privredu.<sup>9</sup>

Globalistički (nominalistički) pogled na svet logičan je nastavak liberalizacije, koja je povezana sa privatizacijom državnih (javnih) preduzeća, povećanjem uloge privatnog sektora i preduzetničke inicijative smanjenjem uplitanja države u privredne tokove (deregulacija), povećanje slobode protoka finansija i stranih ulaganja. Globalizacija je, samim tim, novo ishodište ponašanja transnacionalnih korporacija, promene u tehnologiji proizvodnje i distribucije, ekonomije obima, ponašanja potrošača, liberalisanje spoljne trgovine i protoka kapitala, proširenja granica za lociranje preduzeća i ignorisanja važnosti blizine sirovina, proizvodnje i tržišta, i, naročito, ekonomske uloge nacionalnih granica. Simbol globalizacije jesu transnacionalne korporacije kojima se i domaće vlade udvaraju zbog stranih ulaganja u "globalnom trendu" širenja pseudo-vrednosti (globalni standardi za hranu), poput teletine (u čijoj se proizvodnji koriste hormoni) i genetički izmenjene hrane (hrana za stoku i semenska roba).<sup>10</sup> Globalizacija, kao takva, ruši katedrale nacionalnih vrednosti i nacionalne pripadnosti, i uništava lokalne zajednice da bi popločala stazu ka globalnom kapitalizmu (poput političke levice koja je permanentno hranila internacionalistički pogled na svet). Globalizacija, doduše, može da poveže nacionalne privrede, proširi tržište, omogući pristup novim tehnologijama u proizvodnji i distribuciji, osigura priliv stranog kapitala. Ali, globalizacija donosi i nesreće: povećava ranjivost ekonomski slabijih, ubrzava zahteve za prilagođavanjem i modernizacijom privrede, unosi nepredvidiva kretanja u tokovima kapitala, pridonosi špekulativnim napadima na domaću valutu, izaziva finansijske krize, brza prebacivanja proizvodnje i zaposlenosti iz zemlje u zemlju, i povećava ekonomsku i socijalnu ranjivost malih zemlja u razvoju.<sup>11</sup>

Globalitarizam nudi nadu za jedan bolji život i tehničku sreću čoveka. Ali, globalizacija nudi perfidno osvajanje vlasti i kontrolu nad kapitalom. Zato je invazija bogatih na ekonomskoj unificiranosti u trendu sa stihijom nagomilavanja kapitala. Nagon za bogaćenjem vodi u totalitarizam, pošto bogatstvo postaje nova agresija. A radi se o tome da se ekonomija ipak mora spiritualizovati, jer siromašne valja staviti pod zaštitu. Etičko je pitanje ravnopravnija i ravnomernija raspodela bogatstva, a ne samo ekonomsko ili socijalno (i ako je novac već postao religija). Globalitarizam ne sme da bude doktrinama razbarušen samo u ekonomskom smeru, jer bi na scenu mogla da nastupi politika "upotreba čoveka". Tada bi, doista, etiku i prirodu zamenili politika i profit, što bi gurnulo ljude u ropstvo plastične misli. Po prvi put, mondijalistički intelektualci već ne mogu da prepoznaju vlasnike vlasti kapitala, a njihova reč gubi bitku u odnosu na ekonomsku moć.

Jasno je da Evropska Unija želi da postane velesila (pored SAD) na ekonomskom, političkom i vojnom polju, jer poseduje jedinstveno tržište, zakonodavstvo, parlament, vladu (Ekonomska komisija), monetu (evro), vojsku (mimo NATO). Jedino se nezna kakva će biti država: federalna, konfederalna, savez država ili evropska država od koje "svi" očekuju korist (subvencije u

<sup>9</sup> Ekonomska politika, br. 2642-2643, od 9. Decembra 2002., str. 42.

<sup>10</sup> Holmen H., Limits to globalization, European Review, 1997. st 75-87.

<sup>11</sup> Jovanović M., Globalizacija i Evropske vrednosti, Svet finansija 191/2002 st 22-25.

poljoprivredi, sredstva budžeta za prestrukturiranje privrede, resursi fondova za razvoj nerazvijenih područja, zaštita od konkurencije, stabilna valuta, priliv nove radne snage, odbrambena zaštita, unapređenje ljudskih prava, istinsku demokratiju, uravnotežen budžet, harmonizirane poreze, kontrolisan javni dug, veći životni standard i stabilan nivo cena i zaposlenost, nove tehnologije, priliv stranog kapitala, infrastruktura)<sup>12</sup>.

## ZAKLJUČAK

Nadaleko čuveni saveti Melona da treba likvidirati deonice i likvidirati nekretnine da bi se pročitio sistem od truleža- nije daleko od istine, pošto je sadašnja globalna kriza udarila kao grom iz vedra neba, iako je većina učenih glava predviđala nastavak ekonomskog uspona. Time je nobelovac Krugman iznova dokazao da su postojeća konvenciona ekonomska rešenja neuspešna, čak i kontraproduktivna.<sup>13</sup> Između Džona Majnarda Kejnsa i Milтона Fridmana nismo dovoljno naučili kako bi se sprečilo da se nešto ne ponovi, jer tzv. napredne ekonomije sa tzv. stabilnim vladama nisu imale nikakav odgovor na produženu stagnaciju i deflaciju. Scenario globalne propasti kao da je prepisan iz ekonomske istorije tridesetih, a vešti bankari MMF- a nisu sastavili pakete spasonosnih mera. Ali, ekonomska zgrada treba da je ozidana razumljivim jezikom, a ne jednačinama i dijagramima formalne ekonomije, koje su samo skele za podizanje intelektualne zgrade.

Nobelovac Lukas tvrdi da je makroekonomija nastala kao odgovor na Veliku depresiju i da je njen glavni problem prevencija depresije. Rečju, moderna makroekonomska politika je konačno razrešila problem cikličnog ekonomskog kretanja- kako inače voli da zaključi Ben Bernake. Stoga, ljudi mrze MMF, jer „on ne radi svoj poso kako treba“ : zahteva uvođenje mera fiskalne štednje, povećanje poreza, kresanje javne potrošnje i reduciranje budžetskog deficita, s jedne strane, i zahteva strukturne reforme, s druge strane, kao preduslov za odobravanje zajmova privredama u krizi. I, ako je to bila teorija, pokazala se, nažalost, prilično pogrešnom (Krugman), pošto je MMF, u ulozi spasitelja, „zabrljao“ dvostruko: udario na kamatne stope i nalegao na devizni kurs<sup>14</sup>. Naime, tzv. hedž fondovi, po Krugmanu, ne slede etimološko značenje engleske reči „to hedge“- umanjiti gubitak putem uloga, odnosno investiranja. U finansijama se „hedžuje“ da bi se obezbedila sigurnost za tržišne fluktuacije ne okrnje bogatstvo. U praksi, međutim, hedž fondovi reprezentuju biznis transakcije da se izvuče što veća korist iz tržišnih fluktuacija. Sam prelazak iz „duge“ u „kratku“ poziciju, tj. špekulativna prodaja zajmljene, pa potom, prodate aktive sa očekivanim padom cena jeste u stvari „prazna“ prodaja, koja provocira pucanje „mehurića“ i povratak u carstvo ekonomije depresije. Povratak depresije, stoga, označava da se neuspesi ekonomike tražnje (nedovoljnost privatne potrošnje za iskorišćavanje punih proizvodnih kapaciteta) nedvosmisleno postali kočnica prosperiteta zbog čega je primetno došlo do pomeranja fokusa ekonomske misli sa ekonomije potražnje na ekonomiku ponude<sup>15</sup>. Rezultat teorijskih rasprava, u krajnjoj konsekvenciji, glasi: manjak ukupne tražnje uspešno bi se samorazrešio kada bi plate i cene u situaciji rasta nezaposlenosti rapidno pale. Ali, cena u situaciji nadolezeće recesije ne padaju brzo, a ekonomisti neuspevaju da se slože zašto je to tako. Zato su rešenja ekonomista u javnosti izgubila kredibilitet, a „veliki“ ekonomisti neznaju da se usmere na dugoročni rast iz razloga što konvencionalna rešenja ekonomske politike nemaju nikakav uticaj. Globalna paraliza globalne recesije globalne ekonomije iscrpila je globalne rezerve megakapitala<sup>16</sup>. Rekapitalizovati recesionu finansijsku ekonomiju sa investicionim dopingom proizvodne strukture i tržišne konkurentnosti profitne ekonomije nove zaposlenosti faktor rada i kapitala jeste globalni izazov, koje „desetkovano“ znanje ekonomista ne može da reši zbog neznanja „ekonomije zasnovane na znanju“.

<sup>12</sup> OECD, Fiscal Federalism in Economics in Transition, Paris, 1991.

<sup>13</sup> Krugman P., Povratak ekonomije depresije, Heliks, Beograd, 2010., str.3-5.

<sup>14</sup> Ibidem, st. 9-10.

<sup>15</sup> Ristić Ž., Komazec S. i Bogavac S., (2012), Ekonomska analiza, Etnostil, Beograd, str. 327.

<sup>16</sup>Krugman P., op. cit., str. 124. i 192-194.

## LITERATURA:

1. Ristić Ž., (2012), *Fiskalni menadžment i ekonomija javnog sektora*, Beograd, Etnostil.
2. Marković Ž., Ilić B., Radovanović D. Ristić Ž., (2011) *Globalna ekonomija i geofinansije*, Beograd, Etnostil.
3. Marković D., Ilić B., i Ristić Ž.,(2010) *Ekonomija znanja*, Beograd, Etnostil.
4. Ristić Ž.i Komazec S. (2011),*Globalni finansijski menadžment*,Beograd, Etnostil.
5. Ristić Ž., Komazec S. i Bogavac M., (2012), *Ekonomska analiza*, Beograd, Etnostil.
6. Krugman P. (2010), *Povratak ekonomije depresije*, Beograd,Heliks,
7. Beckhans R. (1996), *Interpreting Macroeconomics*, London, Routledge.